

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Proprietatea și organul oficial al Asoc. instit. financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Inscris sub Nr. 22/1938 la Tribunalul Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci, cooperative și întreprinderi Lei 1500.—; p. t. particulari Lei 800.—; pentru funcționarii publici și particulari Lei 500.—. În străinătate Lei 2000.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. □ Lei 20.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Redactor responsabil: **Dr. Mihai Velicu**

Sumarul:

Birouerația. — Asigurarea valorilor reale. — Fuziune bancară. — Privire generală asupra trecutului nostru monetar dela 1400 până la 1900. — Banca „Albina”, institut de credit și de economii, s. a., Sibiu. — Bursa.

Birouerația.

Termenul care sintetizează titlul acestui articol nu este nou; el a circulat în țara noastră de multă vreme și va circula cu siguranță încă multă vreme, pentru că nu există nicio dovadă că s'ar pune vreo străduință pentru înlăturarea fenomenului pe care-l concretizează. Într'adevăr sunt decenii, de când efectul lui se resimte; am putea spune chiar că el s'a născut odată cu organizarea noastră ca stat și s'a agravat începând cu epoca întemeierii României moderne. Se credea până de curând că el reprezintă un fenomen specific românesc. Din relatările faptelor curente petrecute și în alte țări, rezultă că birouerația este tot așa de tare în Italia; ba că până și Germania a început să-i simtă neajunsurile. Faptul acesta este deosebit de semnificativ, deoarece se știe că Germania are o administrație model, am putea spune un sistem administrativ plecând dela o ideologie care a făcut școală și care a fost adoptat de foarte multe țări. Ungaria de exemplu a mers atât de departe cu această adaptare încât mecanismul ei administrativ n'are în el nimic specific și

individual, ci este doar o pură copie a metodelor germane.

Dacă astfel stau lucrurile, este bine să se descifreze întrebarea: Ce se numește birouerație? În fond termenul este o noțiune pejorativă prin însăși denaturarea pe care a suferit-o în practică. La origină birouerația n'a fost altceva decât rezolvarea unei hârtii sau a unui act, pe calea legală a dispozițiilor în vigoare. Este evident că un act intrat la o administrație publică trebuie să aibă o rezolvare oarecare. Această rezolvare este mai simplă sau mai complicată, după natura actului însuși. Când este vorba de rezolvarea unui act simplu, desigur că nicio piedică nu se pune în calea lui și cetățeanul este în drept să respingă orice întârziere.

Mai grav este însă cazul când este vorba de rezolvarea unei spețe mai complicate, adică de una care preface o oarecare informație complementară față de ceea ce formulează în scris, sau ceea ce este și mai important, reclamă o anumită documentare. Când a ajuns la acest cuvânt documentare, atunci lucrurile se complică, deoarece intervine o frână a cărei durată este necunoscută. Într'adevăr câtă vreme actul comportă un simplu răspuns, funcționarul însărcinat cu rezolvarea lui este obligat să-l lu-

Tăcere, unire și muncă; prin aceasta vom învinge.

creze imediat, sau cum se zice în limbajul obicinuit, „să-i dea drumul“. Dar chiar în această simplă situație există o procedură de urmat: actul trebuie semnat de o persoană competentă, contrasemnat de funcționarul investit cu aceeași calitate, înregistrat, bătut la mașină, etc. așa că în realitate foarte puțin justificată este nerăbdarea cetățeanului care vrea să iasă imediat cu actul rezolvat, chiar dacă importanța lui este redusă la cea mai simplă expresie. În această postură de sigur că lucrul depinde într-o oarecare măsură de funcționar; dacă el pune suflet în îndeplinirea serviciului nu poate să intervină în niciun fel, fenomenul birocrației. Dar în aceeași măsură în care funcționarul se poartă conștiincios, este nevoie ca și cetățeanul să aibă puțină înțelegere, dacă nu chiar răbdare. Conștiința funcționarului și înțelegerea situației din partea cetățeanului elimină cu totul în cazuri simple efectul fenomenului concretizat în birocrație. De aceea în alternativa de față birocrația se datorește unei lipse de educație care nu mai poate fi tolerată.

Dar cum am spus și mai sus, în administrație se prezintă spre rezolvare cazuri complicate; cazuri cari nu se pot rezolva printr-o simplă înregistrare și iscălire, ci trebuie examinate pe mai multe fețe cari într-o corelație juridică, economică și poate și financiară dau aspectul total al problemei. În această nouă postură o hârtie trece până la rezolvarea ei prin diverse mâini, sau mai bine zis este examinată pe laturile ei multiple de diverse persoane. Cum asemenea probleme s'au înmulțit în ultima vreme, este neîndoios că rezolvarea lor trecând prin toate examinările durează, căci este necesar să se respecte o oarecare ordine. În măsura în care hârtia vine la rând, ea trebuie să fie rezolvată. Aici mai intervine însă o specificare și anume: unele hârtii sunt mai grabnice, altele mai pot aștepta. De aceea funcționarul poate să aibă o oarecare preferință, sau mai bine zis este în drept să procedeze cu puțin discernământ, dând curs cazurilor grabnice cu oarecare rapiditate, chiar dacă rândul lor nu este altul decât cel care revine din înregistrare. Câtă vreme se merge pe această cale, nici în această nouă alter-

nativă nu se poate vorbi de birocrație, dacă există râvnă și bunăcredință.

Chestiunea se pune însă cu toată ardoarea atunci când funcționarii obligați să rezolve o hârtie, lucrează fără tragere de inimă, dau zilelor rând și se uită cu nepăsare la vrafal de acte care li se mărește pe birou. În această situație noțiunea de birocrație nu este însă bine întrebuițată, pentru că este vorba doar de o atitudine condamnată care prin diverse mijloace poate fi corectată. Mijloacele acestea pot să fie de ordin material sau moral, dar cari nu s'au prea întrebuițat până acuma la noi în țară. Din contră, metoda de lucru și meritul individual s'au neglijat până la desprețuire, iar funcționarii meritoși s'au pierdut în marea masă a colectivității amorfe și anonime.

Dar dacă până acuma nu s'a atins problema birocrației în adâncul ei, unde este ea concretizată, de lucrează totuși cu așa de mari neajunsuri pentru interesul general, încât oamenii de stat sunt ei înșiși nevoiți să o avertizeze? În mare măsură birocrațismul nu rezidă în atitudinea funcționarilor, cât mai cu seamă în modul de organizare al administrației unui stat. Felul în care se rezolvă o problemă administrativă, se încasează sau se plătește o creanță de natură publică este cuprins în lege, iar călcarea dispozițiilor respective implică sancțiuni. Și nu este vorba ca sancțiunile să se aplice numai atunci când omiterea dispozițiilor legale s'a făcut cu răbdare, ci indiferent de rezultatul material, forma rezolvării actelor administrative trebuie respectată cu toată atențiunea. În felul acesta se poate ușor întâmpla ca o problemă care se prezintă simplă în aparență, să implice o cale de rezolvare complexă și să nu poată fi terminată decât după un timp care la prima vedere pare excesiv de lung. Cine cunoaște mersul administrativ al angajerilor de cheltuieli publice de exemplu, acela nu se miră dacă unele din aceste angajeri reclamă până la un sfert de an spre a fi desăvârșite. În momentul de față este adevărat că s'au făcut unele înlesniri, dar până de curând unei angajeri trebuia să-i premerge o licitație care nu putea fi ținută dacă nu era publicată cu cel puțin 30 de zile înainte de

data finerii ei. Trimiterea textului la Monitorul Oficial răpea de asemenea un timp de aproape 10 zile, așa că numai până la finerea licitației treceau cel puțin 40 zile. Licitația odată finută trebuia aprobată provizoriu și definitiv, formalitate care de asemenea dura cel puțin 15 zile. În fine, până la încheierea contractului mai treceau 4—5 zile, așa că toată formalitatea încheierii definitive a unei angajeri întârzia actul respectiv cu cel puțin două luni. Nu mai vorbim de cazurile excepționale, adică de angajarea unor sume mai mari, când termenul de întârziere creștea chiar la 4 și la 6 luni. Și toate aceste termene sunt valabile pentru cazul când lucrurile mergeau întins, adică atunci când toată lumea în prezență era mulțumită. Dacă o singură persoană avea anumite rezerve în felul cum se rezolva chestiunea, ea putea face apel și alte diferite intervențiuni cari aduceau după sine întârzieri catastrofale.

Iar aici să nu se uite că am examinat problema numai din punctul de vedere al legii contabilității publice. Pentru cazul unei angajeri mai sunt însă și alte legi cari trebuiesc examinate și ale căror dispozițiuni trebuiesc păzite. Dacă la întârzierea de mai sus se mai adaugă satisfacerea prevederilor legilor anexe, atunci într'adevăr se poate spune că o angajare oarecare (e vorba de o lucrare mai importantă) nu se poate pregăti în corelație cu timpul, ci se face pentru a fi gata atunci când ea s'ar putea pune în executare.

În asemenea situațiuni, căci actele de felul acesta sunt foarte multe, intervine cu drept cuvânt fenomenul birocratic, ceea ce însemnează că anumite probleme trebuie numai decât să urmeze o cale dinainte determinată. Statul a stabilit un procedeu de urmat pentru ca interesele sale să fie păzite și el prefinde ca acest procedeu să fie respectat cu sfințenie și fără nicio abatere. Prin urmare aici nu mai este vorba decât într'o foarte mică măsură de vina funcționarului, pentru că el este obligat să aibă toate justificările legale, dacă nu vrea să fie expus la sancțiuni. Iar când e vorba de a examina dacă formalitățile impuse de legi într'o chestiune oarecare sunt sau nu respectate, atunci această

examinare nu se face pe latura ei obiectivă, adică dacă înlăturarea formalismului s'a făcut cu rea credință, ci din respectarea lui se face scop în sine, așa că nu există cale de justificare. Mai mult decât atât, chiar dacă se dovedește că interesul general a fost mai bine păzit fără respectarea formalismului, chiar atunci înlăturarea formelor este legată de consecințe, pentru cel care se încumetă să o facă. De aici lucrul e degenerat și funcționarul ține cu orice preț să respecte toate formalitățile. De aceea acte uneori simple se perândă în birouri multiple și cuprind o mulțime de avize și păreri, toate iscălite și toate verificate. Când s'a ajuns la această situație, este evident că birocrația își face efectul la maximum. Definiția ei după cele văzute este cu totul de prisos căci orice om o poate deduce. Ea se rezumă în respectarea cu orice preț a unor formalități administrative impuse în scopul bunei paze a interesului general. Cum însă formalitățile au început a fi privite ca scop în sine, rezolvarea fondului problemei în condițiuni optime, trece pe al doilea plan.

De sigur în această situație, răul nu mai poate fi pus în seama funcționarului, decât doar într'o măsură neînsemnată și în orice caz nu în totalitatea cazurilor. Dar dacă formalismul care a degenerat în birocrație pornește din inițiativa colectivității organizate, pentru ce oamenii de stat se mulțumesc să-l denunțe și nu iau măsuri de înlăturare? Căci cu denunțarea unui rău, nu s'a făcut încă nimic pozitiv, ba s'ar putea chiar trage concluziuni că se fac invinuirii nejustificate, ceea ce e cu totul nedrept și inadmisibil.

Răspunsul este foarte greu de dat, căci înlăturarea formalismului ar putea să aducă cu sine un alt rău tot atât de mare, adică risipirea avutului public. Sunt chestiuni mari cari nu pot fi rezolvate de o singură persoană, sau în orice caz sunt probleme în cari părerea, voința și capacitatea unei persoane, nu sunt elemente suficiente pentru rezolvarea lor. De aceea înlăturarea cu totul a formalismului este imposibilă.

Pentru micșorarea răului care derivă din el, se pot lua unele măsuri cari însă trebuiesc urmărite pe două laturi.

Nu gusta din cazanul care clocoțește minciuna, căci riști să te arzi.

Se cere de sigur în primul rând ca funcționarul să lucreze cu bună credință și în rezolvarea tuturor actelor să aibă în față numai interesul general. În felul acesta formalismul cu orice preț ar putea fi evitat, dacă se poate demonstra că s'au urmărit și s'au obținut cele mai bune rezultate. Pentru aceasta însă este nevoie de oameni cu demnitate și desinteres personal, iar aceste calități implică o salarizare cel puțin conformă cu nevoile imperioase și elementare ale unei vieți asigurate din toate punctele de vedere.

În al doilea rând este nevoie de un corp de control de aceleași calități morale și cu același suport material, iar orice vină descoperită în sarcina funcționarului aspru sancționată, sancțiunea mergând până la excluderea lui din comunitate.

În fine este necesar ca însuși mecanismul administrativ să fie simplificat la ultima lui expresie. Nu funcționarul este vinovat că cetățeanul este obligat să aibă la sine legitimații multiple pentru a circula nestânjenit. Și iarăși nu funcționarul este vinovat dacă la eliberarea tuturor acestor legitimații este obligat nu numai să scrie o biografie întreagă, ci să-și desgroape pe cale de certificare toate antecedentele și precedentele. Biroucratismul cel mult hulit, poate deci să fie într'o mare măsură înlăturat dacă se reformează concepția administrativă din însăși temelile sale. Pentru aceasta recunoaștem, este nevoie de o educație care nu se poate câștiga decât cu timpul, dar și până atunci se pot face anumite schimbări dacă se restabilește sensul lucrării administrative care trebuie să fie rezultatul urmărit și nu îngrădirea la care este supusă spre a dovedi pe cale scrisă toate anexele pe cari ea le comportă în mod incidental. Dacă de exemplu pentru a fi înscris la pâine și se cere să faci dovada existenței, a moralității și a altor elemente cari n'au nici în clin nici în mănecă cu faptul urmărit, atunci biroucratismul nu va fi înlăturat niciodată.

De aceea se poate spune că biroucratismul dacă există, el este într'o oarecare măsură un rău necesar. El poate însă să fie înlăturat prin mijloace curajoase, dar cari implică o reformă psihologică de mari proporții și o educație care să vizeze interesul general mai presus de toate.

Ing. GH. BRÂNDUS.

Asigurarea valorilor reale.

În legătură cu stabilitatea unității monetare ultimele două războaie mondiale au adus la ordinea zilei și problema asigurării valorilor reale (Realwertversicherung).

Dar deși chestiunea aparține domeniului tehnic de specialitate al societăților de asigurare, totuși prezintă un interes general pentru întreaga viață economică și mai ales și pentru băncile de credit. Obiectul întreprinderii de asigurare fiind riscul, iar acesta fiind un produs rezultat din primele și rezervele de prime, este natural, că afacerea de asigurare întrunește în sine o întreită funcțiune economică și anume: *comercială* (primele), *financiară* (diferența rezervelor tehnice, adică primele de fructificare, Sparprämie) și *tehnică-industrială* (riscul). Astfel stabilitatea monetară interesează în aceeași măsură și băncile de credit, cari fac operațiuni la termen precum și societățile de asigurare, ale căror operațiuni se fac pe durată.

Într'adevăr, cifrele, cari cu câțiva ani în urmă acopereau pe deplin valorile reale, astăzi mai exprimă doar o valoare nominală, care mai este abia a șasea parte, dacă nu și mai puțin din valoarea reală. Dacă o bancă de credit primește astăzi replătirea unui împrumut acordat de ex. în a. 1938, înregistrează o pierdere reală de cel puțin 83%, ca diferență între cele două valori reale, dela împrumutul acordat până la cel replătit. Stabilă și invariabilă a rămas doar cifra înscrisă în acte și registre.

În aceeași situație se găsește, cine a asigurat de ex. în anul 1912 în favoarea copiilor un capital de 20.000 cor., echivalent real al unei case cu etaj, dacă mai trăește și astăzi. Capitalul fiind plătit la moartea asiguratului, acesta nu va putea închide ochii liniștit pentru somnul de veci, dacă se va gândi, că din acel capital asigurat, astăzi abia i se va plăti sicriul, deoarece plata prețurilor se face pe

valoarea reală actuală, iar nu după fotografia nominală a valorilor de acum trei decenii.

Se pune deci întrebarea: cari sunt condițiunile pentru asigurarea valorilor reale și, mai ales, cum ar fi, dacă valoarea reală ar avea și o stabilitate mai durabilă?

Într'adevăr, multe sunt aspectele fenomenului deprecierei monetare, un fenomen, care din punct de vedere istoric se poate dovedi ca independent de războaie, ca și de nenumăratele perioade de scumpete, foamete și alte calamități sau crize economice. Toate acestea pot fi și numai momente accidentale și agravante, producând doar convulsii, determinând o intensificare mai pronunțată a proporțiilor. Ori, deprecierea monetei în fond se produce printr'un defect organic congenital, defect de care suferă toată lumea. Graficonul statistic asupra unei perioade de mai multe secole, în ce privește deprecierea monetară, arată o tendință crescândă la cifrele nominale și scăzândă la valorile reale. Un exemplu de algebră financiară este suficient, pentru ca să ne convingă. S'a calculat valoarea finală a unei monete, care s'ar fi depus spre fructificare cu dobânzi compuse de 4%, la începutul erei creștine și s'a ajuns la rezultatul, că astăzi capitalul fructificat cu dobânzile dela dobânzi depășește cantitatea de aur imaginată ca fiind cuprinsă în volumul globului pământesc, dacă această planetă ar fi construită în întregime din aur fin de 24 carate.

Dar nu vedeți oare, că valoarea reală a dinarului roman (drahmei) de pe vremea împăratului Diocetian era abia 2% din moneda cu același nume de pe vremea Cezarului Augustus?*)

Ori, valoarea nominală nu acoperă valoarea reală nici la durată, nici la termin, ci doar egalitatea, mai bine zis: egalizarea, s'ar putea produce numai pentru intervale scurte, de cel mult un an, urmând, ca în fiecare an să se facă o reajustare a cifrelor nominale.

Societățile de asigurare au deslegat problema acestei reajustări prin asigurările suplimentare și resp. prin majorarea sumelor sau capitalurilor asigurate. Iar băncile de credit au redus de mult termenele creditelor acordate, și novațiunile (prelungirile) se fac astăzi mai mult în fondul valorii reale decât în formalitatea cifrei nominale.

*) A se vedea Edictul lui Diocetian „De pretiis rerum venalium” — Decretul-lege al prețurilor maxime din a. 301 d. Chr. — in Corpus inscriptionum latinarum de Th. Mommsen vol. III. cap „De mercedibus operariorum” despre simbriile lucrătorilor.

În consecință, gospodarul conștient și conștientios își va face în fiecare an majorarea sumelor asigurate, iar băncile de credit se vor îngriji de replătiri efective precum și de novațiuni (prelungiri) în valoare reală, așa încât fiecare gospodar sau econom se poate face așa, cum poate. Iar cine se neglijează va suporta consecințele.

Rămâne de examinat și de meditat, dacă asigurarea valorilor reale garantează și o stabilitate mai durabilă a cifrelor nominale mai ales ale monetei circulatoare și liberatoare.

V. VLAICU.

Fuziune bancară.

Funcțiunea economică, socială, culturală și națională îndeplinită cu mare succes de băncile românești din Ardeal, mai cu seamă în vremea stăpânirii maghare, ne este foarte cunoscută. D-l Prof. I. Gărbacea, într'un număr recent al Gazetei Transilvaniei, s'a ocupat de aportul hotărâtor adus cauzei poporului nostru de aceste modeste „băncuțe”. Dovezile prezentate sunt o pagină frumoasă de istorie economică a Românilor de dincoace de munți.

După unire, băncile ardelenne și-au continuat activitatea, însă împrejurările fiind altele în cadrul României mari, scopul lucrativ a fost mai pronunțat. Explicația este a se căuta și în concurența mare a instituțiilor indigene, proaspăt stabilite pe teritoriul desrobii, care dispuneau de mijloace bănești superioare și care reușeau să acapareze întreaga piață transilvană.

În asemenea condițiuni era firesc ca băncile ardelenne să se acomodeze situației noi pentru a nu fi silit să lichideze. Dela acel atât de caracteristic element al solidarității Românilor ardeleni nu se mai putea aștepta asigurarea existenței acestor instituții de credit românești, întru cât cele venite din București erau tot indigene, iar lumea mergea acolo unde primea condițiile mai avantajoase. Depunătorii încredințau economiile lor băncilor care plăteau dobândă ureată, iar împrumutătorii căutau instituțiile cu mijloace financiare mai puternice. Investițiile enorme industriale și comerciale, ca și nouile construcții de tot felul, nu puteau fi finanțate de băncile ardelenne cu posibilități reduse, care se bazau numai pe o clientelă românească, în majoritate țărani și pe mici meseriași la orașe.

Astfel băncile ardelenne nu au putut lua parte la câștigurile oferite de noua situație economică, atât de favorabilă comerțului bancar.

Funcțiunea lor însă, din punct de vedere social și național a rămas aceeași din trecut, ele servind numai interesele Românilor la sațe ca și la orașe, prin creditele mărunte pe care le-au acordat.

Plața economică a Transilvaniei după untre n'a putut fi satisfăcută numai de creditele băncilor mari indigene și astfel și-au făcut apariția câteva bănci străine, care au stors câștiguri grase dela o clientelă românească. Câștigurile acestea treceau granițele țării.

Peste această situație a venit conversiunea datorțiilor agricole cu efectele ei dezastruoase pentru organismul bancar propriu Românilor ardeleni. Multe bănci au lichidat; altele vegetează și azi, fără nicio speranță — deocamdată cel puțin — de refacere.

Au fost însă și cazuri că am înregistrat fuziunea a două sau mai multor bănci locale, „băncuțe“ cum le numește, pe drept cuvânt, d-l prof. I. Gărbacea. Încercarea a fost furtivă. Acolo unde s'au luit fuziuni de bănci mici, a apărut grabnic o instituție puternică, care a trecut mai lesne peste obstacolele întâmpinate și au obținut rezultatele așteptate.

Și astăzi am vrut să ajungem, la concentrarea băncilor noastre mărunte în unități mai puternice cu alte posibilități de activare și de servire a intereselor poporul nostru.

Cunoaștem cazul băncii Șercățana din comuna Șercaia, județul Făgăraș, care a fuzionat cu alte șase instituții de credit din județul amintit. În felul acesta Șercățana și-a salvat existența și nu numai atât, dar ocupă azi pe plața orașului Făgăraș un loc onorabil, alături de celelalte bănci locale și mai ales de bătrâna bancă Furnica.

O mare personalitate a vieții noastre economice remarcă zilele trecute frumoasa realizare a băncii Șercățana și se întreabă, pe bună dreptate, de ce oare nu se întâmplă și fuziunea băncilor românești dela Făgăraș: „Furnica“ și „Șercățana“, care pot da naștere la o instituție puternică cu alte posibilități și mijloace de activare în regiunea aceasta curată românească, servind și mai bine interesul economic al poporul nostru.

Am luat numai ca model cazul băncilor românești dela Făgăraș, am dat această sugestie de interes colectiv, fiind bucuros să o vedem cât mai grabnic realizată și, acest exemplu poate fi urmat de alte bănci mici, cari, de câțiva ani au numai operațiuni lipsite de însemnătate.

Dacă „unirea aduce putere“, să trecem la înfăptuirea pe teren practic economic care să întărească elementul autohton.

ION OPRÎȘ.

Privire generală asupra trecutului nostru monetar dela 1400 până la 1900.

Din vechile și îndepărtatele vremuri, colbulite de uitare, să încercăm a descifra și desluși trecutul nostru financiar, cu toată gama de încercări în spre o soartă mai bună, a destinelor noastre economice.

După cum evenimentele istorice prin care au trecut Principatele Române au fost grele și de cele mai multe ori extrem de apăsătoare pe umerii Românilor, tot astfel situația noastră financiară și economică se caracterizează printr-o nebuloasă penibilă. Asemenea râului ajuns în epoca de senilitate, care curge formând dese meandre, neavând de loc un curs sigur și hotărât, la fel noi din cauza grelelor stări politice nu ne-am putut trasa, desvolta și desăvârși un plan economic precis, care să aducă cu sine prosperitate și propășire economică. Pentru a se putea înfăptui aceasta, era absolută nevoie de o libertate politică, căci libertatea politică aduce cu sine în mod implicit pe cea economică. Dar la noi situația era cu mult departe de normal. Secole de-a rândul eram subjugată fte Turcilor, Rușilor sau Austriacilor, cari toți se sileau să stăvilească năzuințele noastre naționale. În acest haos politic în care se aflau Principatele, nu se putea prospera pe teren economic, căci era o adevărată nebuloasă kantiană din care cu greu, abia după multe și variate încercări se poate ieși, către finele secolului al nouăsprezecelea.

Istoria monetară românească o împărțim în trei mari perioade. Prima dela întemeierea Principatelor până la epoca fanariotă (1711), a doua dela 1711—1876 și a treia până în zilele noastre.

Privite prin prisma economică observăm, că prima perioadă se caracterizează prin dezvoltarea sistemului monetar în cadrul gospodăriei naturale, a doua prin triumful sistemului monetar, iar cea din urmă prin introducerea creditului pe plața economică.

Peste prima perioadă monetară se întinde, am putea spune, un amurg numismatic. În secolul al 14-lea moneda care satisfăcea toate cerințele Valahiei era banul. Denumirea de ban vine dela funcțiunea de domn, care se mai numea și ban. Astfel era banul Cratovei, al T. Severinului etc. După cum s'a stis darlat, constantinot, napoleon și chtar franc, tot așa la noi banul fiind cea mai veche putere națională și moneda s'a numit ban. Banul a fost primul semn de viață monetară în trecutul nostru financiar el fiind după cum ne-o spune și B. P. Hașdeu,

moneta poporană prin excelență. Iată ce spune D. A. Sturza despre bani: „Banii moldoveniști și muntenii sunt dintre mărfurile cele mai prețioase ale trecutului vieții noastre naționale și au o importanță cu atât mai mare cu cât ștrul lor începe aproape cu timpul fondării Principatelor”.

Cu timpul banul de aramă devine prea mic, din acest motiv în secolul al 15-lea este înlocuit *aspru*, care era o monedă de argint turcească. Tot Hașdeu ne spune, că deși *aspru* era o monedă de argint turcească totuși cuvântul e de origină latină (*nummus asper*). Ion Brezoianu spune, că un *aspru* în timpurile mai noui se numea para și prețuia trei bani.

În Moldova circula în secolul al 15-lea *groșu*, o monedă de aramă ce valora doi bani și *grivna*, care era o monedă de aramă polonă. *Asprul* a avut o viață mai bună decât banul căci se menține și în veacul următor. Începând cu veacul al 17-lea apare pe piața economică a Principatelor *leul*, tot o monedă de argint turcească, deși cuvântul e de origină latină, care valora 120 bănișori roșii (*asprul de aramă*).

Iată cum în prima perioadă, până la 1711, ne servim în afacerile noastre economice de aceste trei monede: ban, *aspru* și leu.

Dintre domnitorii cari s'au ocupat cu bătărea de monede cităm: Bogdan, Alex. cel Bun, Ștefan cel Mare și Despot-Vodă, în Moldova; iar în Muntenia, Mircea, Vlad, M. Viteazu și C. Brâncoveanu. M. Dîbeșu și Heraclid Despotul emit ducești de cinci și șase taleri dublii. C. Brâncoveanu domnitorul bogat și cu sufletul plin de iubire de țară și neam a bătut lei de argint, iar Despot-Vodă la 1562 din argintul luat dela biserică bate *talerul moldovenesc*.

Însă în această perioadă pe lângă monedele românești mai sus citate, mai circula o serie întreagă de monede străine, care năvălesc ca un adevărat torent spre piața economică românească și în calea cărora nu se puteau pune nici chiar domni. Astfel de bani străini erau: zloști tătărești, galbenii, zloști ungurești, ruble de argint, reali, scuzi etc.

Prin ventrea Fanarioșilor monedele românești au încetat de a mai funcționa, pentrucă acești domni străini de țară și neam, nu aveau alt interes decât acela al câștigului lor propriu și nici de cum nu erau preocupați de prosperarea economică a Principatelor.

Timoni, consulul general al Austriei, spune, că monedele principatelor reprezintă un câmp sălbatic, iar istoria metalică a Chinei este mai bine cunoscută decât aceea a Principatelor. România până la 1867 n'a avut un etalon propriu.

Ion Ghica, cunosătorul abil al problemelor economiei românești, spune textual: „Că în lipsa unei monede naționale, cele mai multe monede străine au curs legal în țară”.

Schimbul de monede se făcea de zarafi. Aceștia aveau o măsuță de regulă așezată în piața publică și acolo făceau schimbul de monede. Ceea ce remarcăm e faptul, că zarafii nu se prea țineau după cursul legal fixat, ci după bunul lor plac. Astfel la București „La hanul cu telu” era locul unde zarafii își exercitau mistruia de schimbători de monede.

Dar o altă problemă, care se declanșea din imensitatea nevoilor economice, era aceea a etalonului ce urma să fie adoptat de România. Asupra cărui sistem monetar să se decidă, cel monometalist aur sau bimetalist? Avându-se în vedere, că majoritatea statelor Europene au introdus cel bimetalist, legea din 23 Aprilie 1867 pune bază acestui sistem creându-se unitatea monetară *leul*. România prin această lege intră în faza creditului. În anul 1870, deci după trei ani dela decretarea acestei legi, se pun în circulație 100.000 Lei monede aur și 400.000 Lei monede de argint. În anul 1873 se emit 25 mil. Lei argint în monede de 2 Lei. Tot atunci se bat și monede aur de 20 Lei de circa 3 milioane. Această normă confirmă afirmarea suveranității noastre.

Încă neleșită biră din greutățile economice, România trebuia să facă față unei noi situații grele, prin războiul dela 1877. Circulația monetară la această dată era de 34.302.030 Lei. Războiul independenței găsește țara fără capital și fără credit. Acest război aduce paralizarea economiei naționale și sdruncinarea finanțelor noastre. Pentru a face față tuturor lipsurilor ce trebuiau acoperite, România emite bilete hipotecare în valoare de 30 mil. pe cursul al-pari, ce vor fi la purtător. Este pentru prima dată în istoria finanțelor românești, când se face uz de hârtia monetă. Rolul acestor bilete era același ca și al asigntelor franceze dela 1879, când începu marea revoluție reformatoare.

Biletele hipotecare erau garantate cu documentele statului din care cauză jură primite cu încredere de către opinia publică românească.

Un alt mare eveniment financiar demn de remarcat este trecerea rublelor rusești prin România odată cu retragerea trupelor, după războiul avut la 1877. Guvernul de atunci credea, că intrarea în țară a unui număr cât mai mare de ruble de argint rusești va aduce o redresare în situația noastră financiară. De aceea la 10 Mai 1877 se face o convenție monetară cu Rusia, dându-se rublelor rusești un curs legal de 4 Lei.

(Continuare în pag. 182).

„ALBINA“, institut de credit

Inregistrat în Registrul

Activ.	Bilanț semestral brut			
	Lei	Lei	Lei	Lei
Cassa :				
a) Numerar efectiv			68 376 524'—	
b) Disponibil la B. N. R. și C. E. C.			48.947.330'—	
c) Monete și valute			—	
d) Bonuri de cassă la purtător			31.800.000'—	149.123.854'—
Disponibil la bănci :				
a) În țară			105.367.753'—	
b) În străinătate			—	105.367.753'—
Portofoliu de titluri :				
I. Titluri românești :				
1. Cu venit fix :		Val. nom.	Val. reală.	
a) Efecte publice		100 678.640'—	62.754.154'—	
b) Scrisuri și Obligațiuni		3.035.400'—	1.588.710'—	64 342.864'—
2. Cu venit variabil :				
a) Acții cotate la Bursă		23 779.050'—	35.759.887'—	
b) Acții necotate la Bursă		18.631.000'—	7.192 922'—	42.952 809'—
II. Titluri străine :				
a) Efecte			32'—	
b) Acții			900'—	932'—
				107.296.605'—
				146 124 090'—
Plasamentul fondului de rezervă :				
Efecte publice garantate de Stat				5.711.220'—
Portofoliu de scont :				
I. Plătibil în țară :		In Portofoliu.	Reescontate.	
a) Cambii fără garanții		122.128.200'—	19.988.050'—	142.116.250'—
b) Cambii garantate cu titluri și mărfuri		8 045 844'—	16.200 000'—	24.245 844'—
c) Cambii garantate cu ipotecă		148.732.970'—	110.064.409'—	258.797.370'—
d) Cambii cu div. garanții		101.445.414'—	—	101.445.414'—
		380.352.428'—	146.252.450'—	526.604.878'—
II. Plătibile în străinătate :				
Cu diverse garanții				—
Debitori :				
I. Din țară :				
a) Debitori fără garanții		41.864.896'—	7.400.000'—	49.264.896'—
b) Cu garanții de cambii		—	—	—
c) Cu titluri		88 456.162'—	—	88 456.162'—
d) Cu mărfuri		344.527.047'—	86 000.000'—	430.527.047'—
e) Cu ipoteci		250.216.881'—	96.080 000'—	346.296.881'—
f) Cu diverse garanții		162.164 489'—	80.000'—	162.244.489'—
II. Din străinătate :				
Cu diverse garanții				—
		24.924 557'—		24.924.557'—
		912.154.032'—	189.560.000'—	1.101.714.032'—
Creanțe în conversiune :				
În portofoliu, cota rămasă				81.945.093'—
Participațiuni :				
a) În țară				40.794.285'—
b) În străinătate				—
Imobile :				
a) Pentru uzul propriu și înmagazinare de mărfuri			43.187.230'—	
b) Pentru trebuințele funcționarilor			10.700.000'—	
c) Alte imobile			57.977 047'—	111.864 277'—
Mobilier :				
Conturi diverse debitoare				77.993.483'—
Conturi transitorii				19.180.040'—
Cheltuieli de administrație :				
a) Salare și indemnizații			26.113.248'—	
b) Diverse			7.432.543'—	33.545.791'—
Impozite și taxe				3.160.735'—
Dobânzi plătite :				
a) La Depuneri			7.100.471'—	
b) La Reescont			4.814.677'—	
c) La creditorii			10.976.142'—	22.891.290'—
Comisioane plătite				3.623.059'—
				2.390.816.395'—
			Total Lei . . .	2.390.816.395'—

Sibiu, la

Președinte : **Dr. Ilie Beu.**Director general : **Dr. Mihal Velici.**ss. **Dr. N. Comșa.**ss. **Dr. Borcea**

CONSILIUL DE

ss. **I. Lupșa.**

Sibiu, la 11 August 1943.

Verificat și găsit în conformitate cu Codul de Comerț și Legea

Președinte : ss. **I. Vătășianu.**CONSILIUL
ss. **Constanța Pop.**

și de economii s. a., Sibiu.

Bancar sub Nr. 1/1954.

încheiat la 30 Iunie 1943.

				Pasiv.
	Lei	Lei	Lei	Lei
<i>Capital social</i>				150.000.000'—
<i>Fonduri de rezervă :</i>				
a) Rezervă legală			30.000.000'—	
b) Alte fonduri :				
1. Fond cultural		4.079.983'—		
2. Fond P. Cosma		1.099.162'—	5.179.145'—	35.179.145'—
<i>Fonduri de amortiment :</i>				
a) Pentru creanțe dubioase			37.679.350'—	
b) Imobile			7.000.000'—	44.679.350'—
<i>Dobânzi nerealizate la creanțe dubioase</i>				3.661.272'—
<i>Diferențe de curs nerealizate la portofoliul de titluri</i>				10.519.061'—
<i>Fondul patronal de pensuni al funcționarilor</i>				33.594.298'—
<i>Depuneri spre fructificare :</i>				
I. Din țară :	La vedere.	Pe termen.		
a) Cu livrete de economii la purtător	47.514.375'—	85.654.931'—	133.169.306'—	
b) Cu livrete de economii nominative dar plătibile la purtător	51.689.676'—	67.935.125'—	119.624.801'—	
Nominative :				
pe livrete de economii	275.937.934'—	211.544.945'—	487.482.879'—	740.276.986'—
	<u>375.141.985'—</u>	<u>365.135.001'—</u>		
<i>Creditori :</i>				
I. Din țară :				
a) Creditori nereduși noi	244.739.169'—	570.188.610'—	814.927.779'—	
II. Din străinătate :				
idem	7.060'—	3.852.652'—	3.859.712'—	818.787.491'—
<i>Angajamente de reescont :</i>				
Scontate la B. N. R.		Cambii de scont :	Cambii de circ.	
		146.252.450'—	189.570.000'—	335.812.450'—
<i>Cecuri de ordine de plată :</i>				
a) Cu plată în țară				16.823.120'—
b) Cu plată în străinătate				—'—
<i>Dividende neridicate</i>				2.737.097'—
<i>Conturi diverse creditoare</i>				101.911.410'—
<i>Conturi transitorii</i>				—'—
<i>Beneficiu reportat din anul precedent</i>			1.491.025'—	
<i>Dobânzi încasate :</i>				
a) Dela portofoliul de Scont	19.908.456'—			
b) Dela alți Debitori	42.181.532'—	62.089.988'—		
<i>Comisioane încasate :</i>		21.051.316'—		
<i>Venitul portofoliului de titluri :</i>				
Cupoane exigibile		4.083.081'—		
<i>Venitul participațiilor</i>		1.618.978'—		
<i>Venitul imobilelor</i>		6.500.327'—		
<i>Beneficii diverse</i>			95.343.690'—	96.834.715'—
			<u>95.343.690'—</u>	
				<u>2.390.816.395'—</u>

30 Iunie 1943.

Pentru contabilitate : Eugen Vancu, expert-contabil.

ADMINISTRAȚIE:

ss. M. Șerban.

pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă

ss. E. Cioran.

ss. Dr. Bologa.

DE CENSORI:

ss. Matei Jiga, expert contabil.

(Urmare din pag. 179).

I. Brăteanu declară în Cameră: „Să deie Dumnezeu să rămână în țară multe ruble, căci ar fi un câștig pentru noi și fiți siguri, că atunci când aurul va avea un preț mai mic tot argintul se va retrage pentru aur. Nu vă temeți dară, că vom rămâne cu rublele rusești în spărare“.

Dar rezultatul fu cu totul altul. Cursul prea ridicat dat rublelor, precum și continua devalorizare a argintului aduc România în crize financiare extrem de anihilante.

Creșterea unui institut bancar, pentru acoperirea tuturor lipsurilor ce se iveau, era o datorie națională, era o poruncă inalienabilă. Imprumuturile făcute în afară erau foarte riscante, din această cauză ideea înființării unei bănci naționale se punea cu toată seriozitatea. Încercări au fost destule, dar toate au dat greș. Faliamentul suferit de către banca dela Iași, determină Guvernul, ca în Februarie 1880, să înființeze B. N. R.-ul. Capitalul acestuia la început a fost de 30 mil. din care 10 mil. le pune statul, iar 20 mil. sunt dați de către particulari prin subscripții publice. Începând de atunci tezaurul public este mereu alimentat, ori de câte ori se simte nevoie, din agonișeala Băncii Naționale.

Ultimul eveniment mai important dela sfârșitul veacului al 19-lea a fost adoptarea sistemului monometalist și aceasta din cauza deprecierii argintului. Speranțe multe se leagă de acest triumf al aurului. Printre susținătorii acestui sistem financiar putem cita și pe Petre Carp, Gherman, Nica. Anul 1884 este începutul unei noi ere în istoria noastră financiară.

Acestea au fost doar în treacăt, cele mai de seamă evenimente înregistrate în politica financiară românească, până la începutul secolului al 20-lea. Felul cum s'a manifestat economia financiară înainte și în urma războiului mondial, o vom vedea într-o expunere viitoare.

DUMITRU D. PERIȘ.

Bursa.

Este o reacție veche a Bursei noastre împrejurarea că lichidarea tranzacțiilor burstere durează prea mult. Sunt cazuri când afari formalități să întind peste 3-6 luni. Ori, pentru omul de afaceri un termen așa de lung nu e practicabil, căci în vârtejul evenimentelor de azi într'un interval de un jumătate an se pot face schimbări radicale economice și financiare, care pot duce la ruină cea mai solidă firmă.

În consecință Comitetul Bursei a înființat un serviciu de control și de verificare cărui sunt

supuse operațiunile încheiate de către agenții de schimb, astfel ca fiecare operațiune să nu întârzie mai mult de trei zile la fiecare comisie unde a fost prezentată la viză. În felul acesta lichidarea operațiunilor se reduce la un timp de circa 13-14 zile în loc de 3-6 luni.

În cercuri burstere se așteaptă cu mare optimism un period de scădere al prețurilor datorită recoltei abundente. Sunt însă scepticii care afirmă contrarul: că anume în urma sportrel puterii de cumpărare a maselor agricole, cererea de mărfuri va fi mare și prețurile se vor urca.

În cercuri bancare domnește optimism față de încheierile semestrului prim al anului, bilanșurile arătând o creștere în toate ramurile de operațiuni, în special la conturile curente și la depuneri. Cele mai multe bănci și-au format importante disponibilități de numerar, contribuind astfel în mod prudent la susținerea lichidității lor.

S'a observat o urcare la acțiunile petrolifere care să explice prin așteptarea majorării prețurilor la produsele petrolifere pentru consumul intern.

Acțiunile bancare, cu toate rezultatele bune semestriale, au fost neglijate de publicul doritor de plasamente.

Dăm mai jos tabloul comparativ la unele efecte mai negociate:

	Cursul la începutul lunii Ianuarie 1943	Cursul la 12 August 1943
Inzestrarea marți	Lei 73.50	70.—
„ micii	„ 67.—	62.—
Retnăgretrea	„ 63.25	63.—
B. N. R.	„ 17.000.—	13.000.—
Banca „Albina“		
Sibiu	„ 500.—	500.—
Banca Com. Italo-		
Română	Lei 430.—	600.—
Banca Româ-		
nească	„ 1.175.—	875.—
Banca de Scant		
a României	„ 500.—	520.—
Astra Română	„ 5.250.—	4.650.—
Credit Mănter	„ 1.880.—	1.650.—
I. R. D. P.	„ 655.—	550.—
Gaz Metan	„ 2.950.—	3.250.—
„Mica“	„ 1.770.—	1.290.—
„Reșița“	„ 1.650.—	1.500.—
Creditul Industrial	„ 1.425.—	1.100.—
S. R. D.	„ 4.800.—	3.500.—
S. T. B.	„ 4.650.—	2.000.—
Telefoane	„ 2.400.—	2.400.—
Nitrogen	„ 1.760.—	1.300.—
„Letea“		1.450.—
Radio vechi		1.800.—

E. V.